

LUKUTAITO ON MIELEN SUPERVOIMA

**LU
KU
LII
KE**

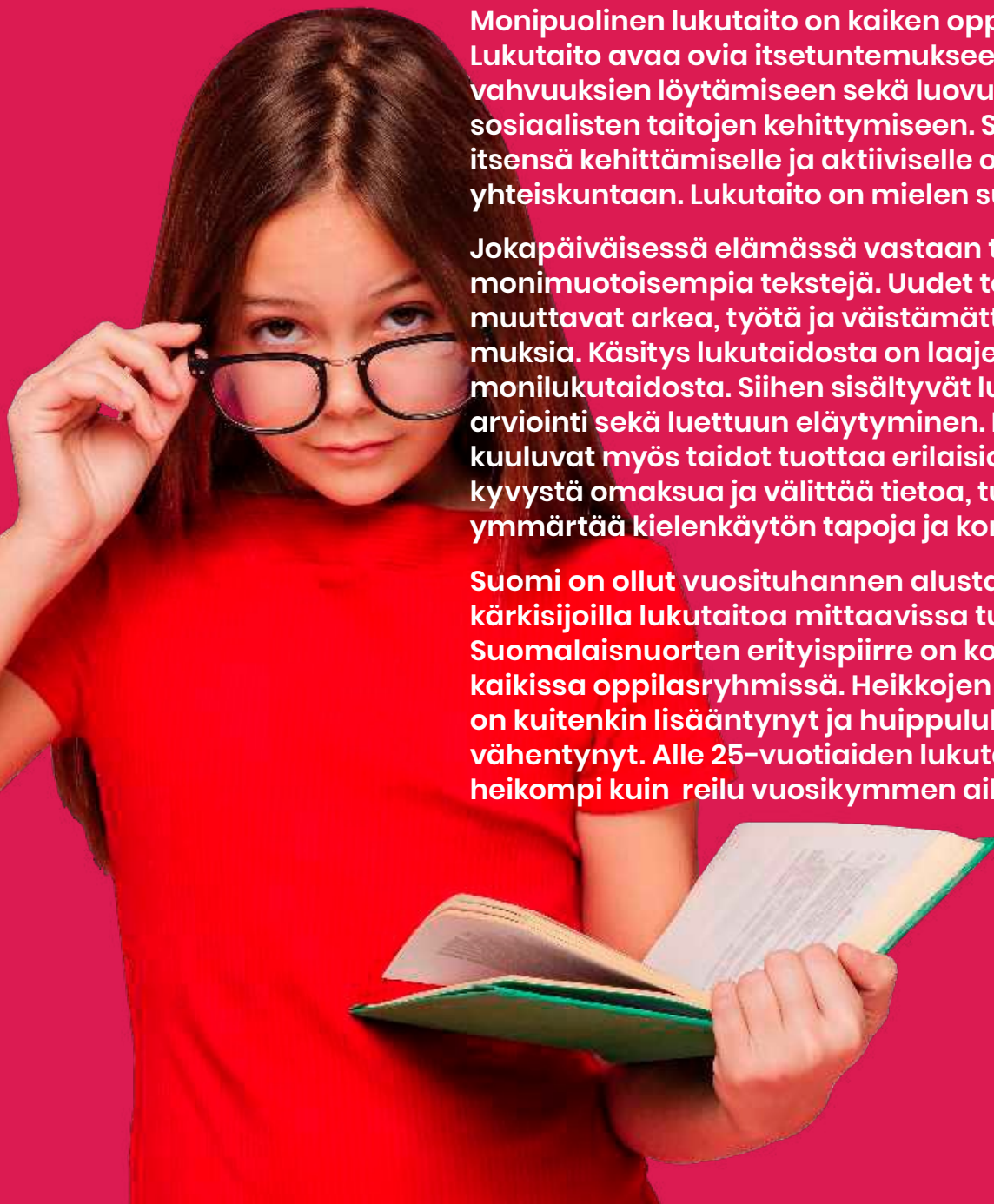
**LASTEN JA NUORTEN
LUKUTAIDON KEHITTÄMISEN
SUUNTAVIIVAT**

J Lukutaito antaa elämälle suunnan

Monipuolinen lukutaito on kaiken oppimisen perusta. Lukutaito avaa ovia itsetuntemukseen, omien vahvuuksien löytämiseen sekä luovuuden ja sosiaalisten taitojen kehittymiseen. Se on perusedellytys itsensä kehittämiseksi ja aktiiviselle osallistumiselle yhteiskuntaan. Lukutaito on mielen supervoima.

Jokapäiväisessä elämässä vastaan tulee yhä monimuotoisempia tekstejä. Uudet teknologiat muuttavat arkea, työtä ja väistämättä myös lukutottumuksia. Käsitys lukutaidosta on laajentunut, puhutaan monilukutaidosta. Siihen sisältyvät luetun tulkinta ja arviointi sekä luettuun eläytyminen. Monilukutaitoon kuuluvat myös taidot tuottaa erilaisia tekstejä. Kyse on kyvystä omaksua ja välittää tietoa, tunnistaa tunteita ja ymmärtää kielenkäytön tapoja ja konteksteja.

Suomi on ollut vuosituhannen alusta alkaen kärkisijoilla lukutaitoa mittaavissa tutkimuksissa. Suomalaisnuorten erityispiirre on korkea osaamistaso kaikissa oppilasryhmissä. Heikkojen lukijoiden määrä on kuitenkin lisääntynyt ja huippulukijoiden määrä vähentynyt. Alle 25-vuotiaiden lukutaidon taso on heikompi kuin reilu vuosikymmen aikaisemmin.

Lukutaito- foorumista lukuliikkeeksi

Ratkaisuja lukutaidon ja lukuinnon heikkenemiseen on haettu opetus- ja kulttuuriministeriön syksyllä 2017 asettamassa kansallisessa Lukutaitofoorumissa, johon on osallistunut laaja joukko lukemisen ja lukutaidon asiantuntijoita.

Työtä lukutaidon ja lukuinnon hyväksi tehdään yhdessä luomalla lukemiselle mahdollisuuksia yli hallinto- ja toimialarajojen.

Lukutaidon ja lukemisharrastuksen kehittäminen lähtee lasten ja nuorten omasta kiinnostuksesta. Sen herättämiseksi tarvitaan kaikkien lasten ja nuorten arjessa toimivien yhteistyötä.

Lukuliike on yhteinen asiamme.

*Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen
Lukutaitofoorumin puheenjohtaja, kirjailija Juha Itkonen*

Lasten ja nuorten lukutaidon ja lukemis-harrastuksen kehittämisen suuntaviivat

Innostamme lapsia ja nuoria lukemaan

Lukutaito on kaiken oppimisen perusta. Lasten ja nuorten kiinnostus lukemista kohtaan on vähentynyt. Lukeminen on tuotava lasten ja nuorten muuttuvaan arkeen, varhaiskasvatukseen, kouluun ja vapaa-aikaan.

Kirjallisuus ja monimuotoiset tekstit eri alustoille arjen keskelle
Kehitämme lukemisen ja kirjoittamisen digitaalisia palveluja sekä niiden saatavuutta ja saavutettavuutta.

Osallistava ja yhteisöllinen lukeminen
Tarjoamme osallistavan ja yhteisöllisen lukemisen malleja ja alustoja. Kannustamme keskustelemaan luetusta, arvioimaan ja tulkitsemaan luettua sekä ottamaan kantaa luetun perusteella.

Monimuotoisten tekstien lisääminen
Huomioimme erilaisten lukijoiden tarpeet ja hyödynnämme monimuotoisia tekstejä lukemisessa. Parannamme monipuolisten, monikanavaisten ja selkokielisten tekstien saatavuutta.

Lukemiselle esikuvia
Kannustamme lasten ja nuorten arvostamia esikuvia kertomaan lukuharrastuksestaan ja lukemisen merkityksestä.

Elämyksellisyys ja lukukokemukset lukemisen edistäjänä
Tuemme lukuharrastusta ja lukuintoa edistäviä lukuelämyksiä kokeilujen, osallistavien ja toiminnallisten keinojen avulla. Luomme uusia tapoja jakaa lukukokemuksia.

Lukijasta tekijäksi
Vahvistamme lasten ja nuorten omien tarinoiden ja tekstien tuottamista sekä jakamista.

Aktivoimme kasvuyhteisöjä lukemisen tueksi

Perhe, kaverit ja vapaa-ajan toiminta vaikuttavat merkittävästi lasten ja nuorten luku-harrastukseen sekä lukutaidon ja lukuinnon kehittymiseen yhdessä koulun ja varhaiskasvatuksen kanssa.

Monipuolinen lukeminen osaksi varhaislapsuutta

Mahdollistamme monipuoliset lukukokemukset jo varhaislapsuudesta lähtien.

Perheille tietoa lukemisen tärkeydestä

Ohjaamme, tuemme ja annamme tietoa sekä tuotamme materiaalia luku-harrastuksen ja kielellisen vuorovaikutuksen tueksi.

Harrastustoimijoiden aktivointi

Aktivoimme harrastustoimijoita yhteistyöhön kodin, koulun ja kirjaston kanssa lukemisen edistämiseksi. Hyödynnämme lasten ja nuorten omia kiinnostuksen kohteita sekä esikuvia lukemiseen kannustamisessa.

Sanataiteen vahvistaminen

Lisäämme sanataiteen merkitystä harrastustoiminnassa sekä koulupäivän yhteydessä.

Monilukutaitoa edistävä koulujen ja oppilaitosten toimintakulttuuri

Tuemme kielitietoisuutta ja monilukutaidon kehittymistä opetuksessa. Vahvistamme monilukutaitoa edistävää opetuksen monialaisuutta ja yhteistyötä koulun ulkopuolisten yhteisöjen ja toimijoiden kanssa.

Vahvistamme ammattilaisten osaamista ja yhteistyötä

Lasten ja nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten peruskoulutus tarjoaa pohjan osaamiselle ja ammattilaiset ovat motivoituneita. Lukuinnon ja -taidon vahvistaminen vaatii suunnitelmallista ja moniammatillista yhteistyötä, jatkuvaa osaamisen kehittämistä yli toimialojen sekä kasvuyhteisöajattelua.

Monilukutaidon merkityksen vahvistaminen ammattilaisten koulutuksessa

Vahvistamme laajaan tekstikäsitteeseen perustuvan monilukutaidon osaamista ja monimuotoisten tekstien käyttöä ammattilaisten perus- ja täydennyskoulutuksessa.

Kieli- ja kulttuuritietoisuuden tukeminen

Vahvistamme ammattilaisten ymmärrystä kielen ja monilukutaidon merkityksestä lasten ja nuorten kehityksessä.

Luku- ja kirjoitustaidon opetusmenetelmien monipuolistaminen

Kehitämme erilaisia toiminnallisia luku- ja kirjoitustaitoa tukevia menetelmiä ja käytäntöjä, kuten sanataiteen ja draaman menetelmiä.

Erilaisten oppijoiden tunnistaminen ja tuki

Tuemme riittävin voimavaroin ammatillaisia erilaisten oppijoiden, lukijoiden ja lukemiseen liittyvien ongelmien tunnistamisessa.

Eri kieliryhmien tukeminen

Tuemme lasten ja nuorten monikielisyttä sekä tarjoamme luettavaa ja mahdollisuuksia keskustella luetusta eri kielillä.

Lapsen kielellisen kehityksen ja lukuharrastuksen jatkumon turvaaminen eri ikäkausina

Tuemme lapsen kielellistä kehitystä ja lukemista tärkeissä siirtymävaiheissa, varhaiskasvatuksesta perusopetukseen, alakoulusta yläkouluun sekä perusopetuksesta toiselle asteelle.

Sivistystoimen yhteistyö

Vahvistamme kirjaston, varhaiskasvatuksen, koulun, oppilaitosten sekä nuoriso-, liikunta- ja kulttuuritoimen suunnitelmallista yhteistyötä.

Kirjastot ja muut avoimet oppimisympäristöt

Tuemme varhaiskasvatuksen, oppilaitosten ja koulujen mahdollisuuksia laajentaa oppimisympäristöjä hyödyntämällä kirjastojen, museoiden ja muiden toimijoiden fyysisiä sekä digitaalisia palveluja.

Luomme lukemista edistävät rakenteet

Erinomainen lukutaito on suomalaisten ylpeyden aihe ja tulevaisuuden menestyksen eilinehto. Lukutaidon ja lukuharrastuksen parantaminen nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä edellyttää pitkäjänteistä, yli hallituskausien menevää sitoutumista sekä systemaattista ohjausta ja tukea.

Tutkittuun tietoon perustuva kehittäminen

Keräämme systemaattisesti tutkimustietoa ja hyödynnämme sitä lasten ja nuorten lukemiseen liittyvän toiminnan sekä päätöksenteon tukena.

Valtionavustusjärjestelmän kehittäminen

Kehitämme valtionavustusjärjestelmää mahdollistamaan sektorirajat ylittävät yhteishankkeet.

Lukemista edistävien kirjastopalveluiden valtakunnallinen kehittäminen

Annamme lasten ja nuorten lukemista ja lukutaitoa edistävien kirjastopalvelujen kehittämisen erityistehtäväksi yhdelle yleiselle kirjastolle. Kehitämme kirjastojen yhteistyömalleja varhaiskasvatuksen, koulujen ja oppilaitosten kanssa.

Johtamisen tukeminen

Tuemme johtajuutta sivistyskunnan lukemiseen kannustavan yhteisöllisen toimintakulttuurin luomisessa.

Suuntaviivojen toimeenpanon ja seurannan varmistaminen

Nimeämme koordinaattorin sekä asetamme seurantaryhmän. Seurantaryhmä raportoi toimeenpanon edistymisestä opetus- ja kulttuuriministeriölle vuosittain.

Miksi lukutaidon kehittämisen on tärkeää?

► Sivistys

Lukeminen on sivistyksen edellytys.

► Tasa-arvo

Monilukutaito on tasa-arvoisen yhteiskunnan edellytys.

► Hyvinvointi

Lukutaito luo hyvinvointia. Se on samalla sekä välttämättömyys että ilo.

 **Lukutaito on samalla
sekä välttämättömyys
että ilo.**

—Juha Itkonen

**#lukuliike
lukuliike.fi**

Opetus- ja
kulttuuri-
ministeriö

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Lukutaitofoorumi
2017–2018